

Padasjoki Auttoinen

Maakaapeloinnin arkeologinen valvonta 12.7.–7.8.2018

2018

Eetu Sorvali

Tiivistelmä

Elenia Oy toteutti sähköverkon maakaapelointia Padasjoen Auttoisten kylässä kesällä 2018. Päijät-Hämeen maakuntamuseo oli lausunnossaan 22.1.2018, että kaivutöihin tulee liittää arkeologinen valvonta Auttoisten kylätontin rajauksen alueella. Pääurakoitsijana kaapelointityössä toimi Exsane Oy joka tilasi valvontatyön Lahden kaupungin museon arkeologian yksiköltä 4.5.2018. Arkeologista valvontaa tehtiin 12.7.–7.8.2018 välisenä aikana.

Arkeologisessa valvonnassa havaitut ilmiöt ja rakenteet eivät juuri tuoneet uutta tietoa kylän historiasta. Selkeitä rakennuksen jäännöksiä ei löytynyt ja havaitut ilmiöt jäivät ajoituksiltaan ja funktioiltaan epämääräisiksi. Suurin osa kaivannoista oli täysin löydöttömiä ja maaperältään luontaisia tai modernin muokkauksen tulosta. Valvonnan tulosten perusteella kylätontin rajausta voidaan pienentää ja mahdollisesti harkita suojele-aseman muuttamista mahdollisesta muinaisjäännöksestä muuksi kulttuuriperintökohteeksi.

Sisällysluettelo

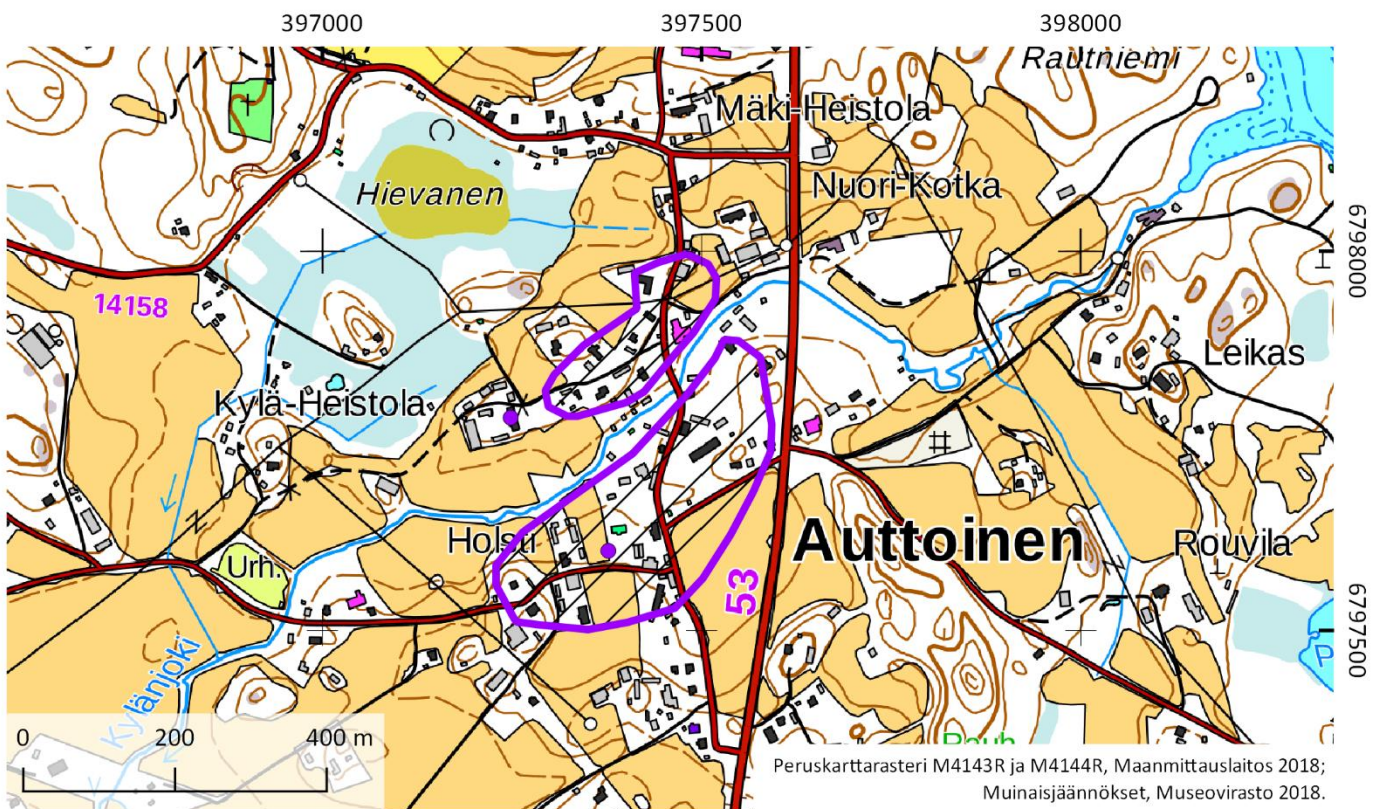
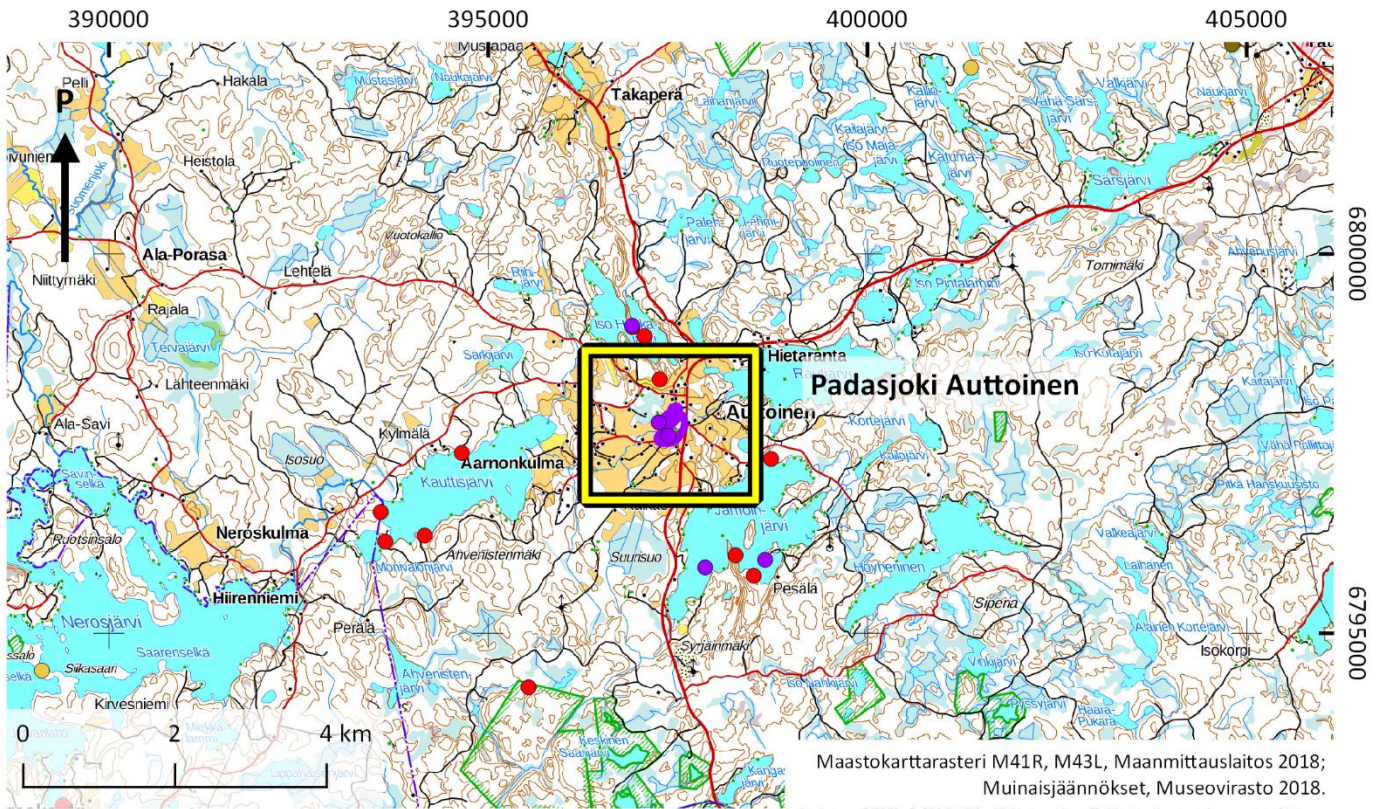
ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	2
LÄHESTYMISKARTTA JA PERUSKARTTAOTE	3
1. JOHDANTO	4
2. TUTKIMUSKOHDDE JA TUTKIMUSHISTORIA	5
3. TUTKIMUSMENETELMÄT	5
4. HAVAINNOT	6
5. YHTEENVETO JA JATKOTOIMENPITEET	7
LÄHDELUETTELO	8
LUETTELO DIGITAALIKUVISTA	9

KARTTA 1

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi ja muinaisjäännettunnus:	Auttoinen, 1000024199
Ajoitus ja muinaisjäännettyyppi:	Historiallisen ajan kylänpaikka
Tutkimuksen laji:	Arkeologinen valvonta
Kenttätöaika:	12.7.–7.8.2018
Tutkitun alueen laajuus:	n. 480 m ²
Tutkimuksen tilaaja:	Elenia Oy/Exsane Oy
Tutkimusten rahoittaja:	Elenia Oy
Tutkimuksen johtaja:	FM Eetu Sorvali
Tutkimuslaitos:	Lahden kaupunginmuseo, arkeologian yksikkö
Tutkimuslupa:	MV/64/05.04.01.02/2018
Peruskartta, TM35-lehtijako:	M4143, M4144
Peruskartta, yleislehtijako:	2134 06 Auttoinen
Kunta, kylä:	Padasjoki, Auttoinen
Tontin rekisterinumero:	576-402-1-21, 576-402-1-36, 576-402-1-112, 576-402-2-6, 576-402-4-38, 576-402-4-39, 576-402-6-226, 576-402-6-231, 576-402-9-5, 576-402-16-33
ETRS-TM35FIN-koordinaatit:	P: 6 797 605 I: 397 377 Z: n. 130 m (N2000) (koordinaatit muinaisjäännettorekisterin pisteen mukaan)
Aiemmat tutkimukset:	2012 arkistoinventointi, Esko Tikkala, Päivi Taipale & Eetu Sorvali
Kartat:	1 kpl
Digitaalisten kuvien pää- ja alanumerot:	DIGMAV2018008: 1–6
Digitaalisten kuvien säilytyspaikka:	Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto
Tutkimuskertomuksen säilytyspaikka:	Lahden kaupunginmuseon arkeologian yksikön arkisto, Museoviraston arkisto (kopio)

Lähestymiskartta ja peruskarttaote

- kiinteä muinaisjäännos
- mahdollinen muinaisjäännos
- muu kulttuuriperintökohde
- löytöpaikka
- ▭ kiinteä muinaisjäännos
- ▭ mahdollinen muinaisjäännos
- ▭ muu kulttuuriperintökohde

1. Johdanto

Elenia Oy toteutti sähköverkon maakaapelointia Padasjoen Auttoisten kylässä kesällä 2018. Päijät-Hämeen maakuntamuseo oli lausunnossaan 22.1.2018, että kaivutöihin tulee liittää arkeologinen valvonta Auttoisten kylätontin rajauksen alueella. Pääurakoitsijana kaapelointityössä toimi Exsane Oy joka tilasi valvontatyön Lahden kaupunginmuseon arkeologian yksiköltä 4.5.2018. Valvontaan haettiin Museovirastolta tutkimuslupa, joka saatiin 31.5.2018 (diar. MV/64/05.04.01.02/2018).

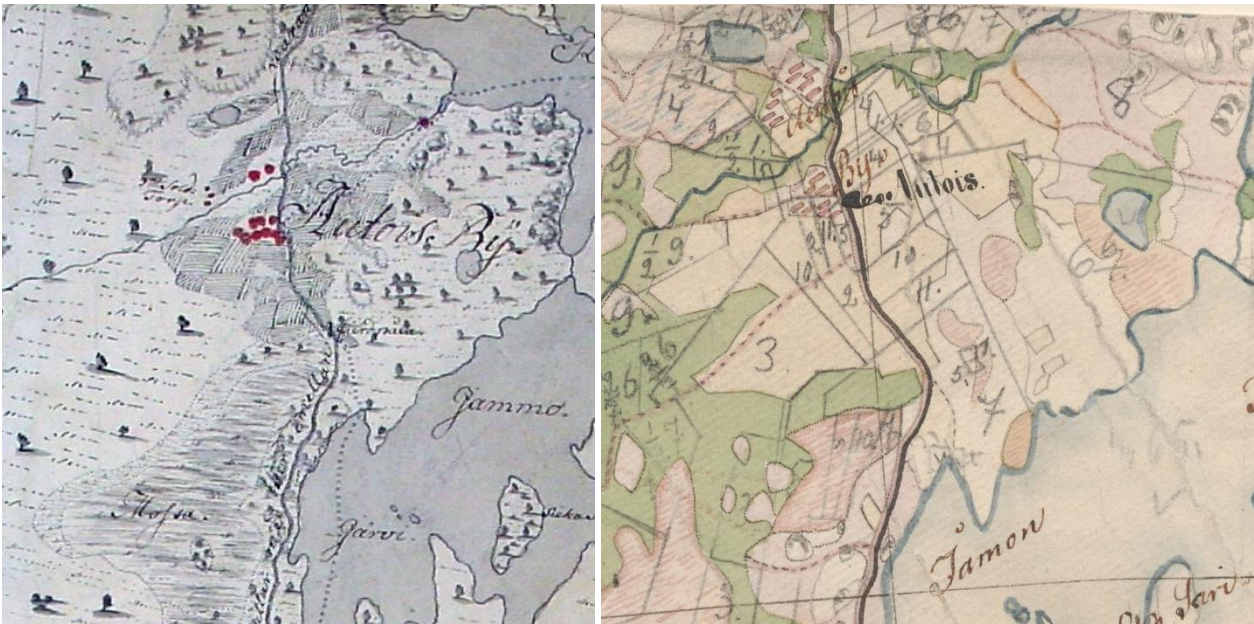
Arkeologista valvontaa tehtiin 12.7.–7.8.2018 välisenä aikana useassa jaksossa ja vaihtuvalla kokoonpanolla. Valvojina työmaalla olivat Eetu Sorvali, Piritta Häkälä ja Jussi-Pekka Hiltunen.

Lahdessa 31.8.2018

Eetu Sorvali

2. Tutkimuskohde ja tutkimushistoria

Auttoisten kylä sijaitsee Padasjoen kirkolta 12 kilometriä länsilounaaseen valtatie 53 länsipuolella Kylänjoen varressa. Kylän läpi kulkee kaakko–luode-suuntainen harju, ja maaperä kylän alueella on hiekkaa tai hietaista hiekkaa. Varhaisin maininta Auttoisista on vuodelta 1471 ja ensimmäinen maakirjamerkintä on vuodelta 1539 (Tikkala et al. 2012: 69). Kylän tilaluku on ollut 1560-luvulla 15. Pitäjänkartoissa (ks. kuva 1) kylän asutus keskittyy kylätien länsipuolelle. Kylän alueella ei ole tehty aiemmin kajoavia arkeologisia tutkimuksia eikä lähistöltä ole myöskään metallinilmaisintöytä. Nykyisen kylän länsiosassa on mahdollinen venäläisten sotilaiden hautapaikka (Auttoinen Kylä-Heistola/Ryssänmäki, 576500009).

Kuva 1. Vasemmalla ote pitäjänkartasta vuodelta 1751 (Colleen) ja oikealla 1800-luvun pitäjänkartasta (Padasjoki (2134 06 la.* -/-)).

3. Tutkimusmenetelmät

Valvonnan tarkoituksena oli selvittää onko kylän alueella olevissa kaivannoissa havaittavissa säilyneitä rakenteita tai ilmiöitä historialliselta tai esihistorialliselta ajalta. Katselmuksen jälkeen kaivannoista valittiin valvottaviksi ne joissa maaperän moderni muokkaus ei todennäköisesti olisi vaurioittanut vanhempia maakerroksia.

Konekaivua valvottiin seuraten koko ajan mahdollisia muutoksia maaperässä. Havainnot tehtiin yläosastaan noin 80 cm leveän ja noin 80–90 cm syvän kaivannon seinämistä. Mittaukset on tehty Garmin GPSMAP64s käsi GPS laitteen sekä kela- ja taittomittojen avulla. Tarkistusten jälkeen tasovirheeksi voidaan arvioida ± 2 m. Koordinaatit ovat ETRS-TM35FIN järjestelmän mukaiset.

4. Havainnot

Arkeologisesti kiinnostavat havainnot jäivät valvonnassa vähäisiksi. Kaivannoissa 1, 2, 5, 6, ja 8 ei havaittu rakenteita tai ilmiöitä. Kaivannoissa 3, 4 ja 7 oli havaittavissa merkkejä aikaisemmasta ihmistoiminnasta (ks. kartta 1).

Ilmiö 1 sijoittui kaivannon 3 pohjoisosaan nykyisen hiekkatien alle. Noin 60 cm maanpinnan alapuolella oli palanutta ja hiiltynyttä maata hiekkakerroksen alla. Samalla kohdalla oli myös hieman tiilenpalasia. Samassa kaivannossa oli etelämpänä lisää hiilisiä raitoja noin 80 cm syvyydessä. Hiiliraidan paksuus vaihteli 1–10 cm välillä ja osin hiiltyneen kerroksen päällä oli palaneelta vaikuttanut punaista hiekkaa. Hiiliraidasta löytyi myös pieni pala fajanssia. Ilmiöitä ei voitu ajoittaa tässä yhteydessä tarkemmin, mutta todennäköisesti ne liittyvät aiempiin tien käyttövaiheisiin.

Kaivannon 3 eteläosassa, nurmialueella, noin 30–40 cm syvyydessä oli selvästi ihmisen toiminnasta värjäytyneitä ja osin sekoittuneita maakerroksia (ilmiö 3, ks. kuva 2 ja kartta 1). Ilmiön pohjoispäässä oli yksi suurehko noin 50 cm × 40 cm × 49 cm kokoinen kivi, mutta varsinaisia rakenteita ei tämän ilmiön yhteydessä kuitenkaan havaittu.

Kuva 2. Ilmiö 3. Maakerrokset kaivannossa 3. Koillisesta. Kuva: Jussi-Pekka Hiltunen. DIGMAV2018008: 3.

Kaivannon 4 pohjoisosassa, kaivannon luoteisprofiilissa oli selkeä ympäröivästä hiesu- ja hietamaasta erottuva kivirakenne noin 30 cm syvyydessä maanpinnasta. Rakenteen kivet olivat nyrkin ja pään kokoisia ja rakenteen korkeus oli noin 50–60 cm ja leveys myös noin 50–60 cm. Rakenne vaikutti jatkuvan luoteisprofiilin sisään, mutta sitä ei näkynyt lainkaan kaivannon kaakkoisprofiilissa. Rakenteessa ei havaittu hiiltä, löytöjä tai muita merkkejä, jotka antaisivat viitteitä rakenteen käyttötarkoituksesta. Kohdalla kulkee sekä sähkö- että

puhelinlinjat ilmajohtoina, joten on mahdollista, että rakenne liittyy vanhemman sähkö- tai puhelinlinjan tolpan tukemiseen ja olisi näin ollen melko nuori.

Kaivannossa 7 (ks. kuva 3 ja kartta 1) havaittiin maanpinnasta 30 cm syvyydellä noin 65 cm syvä ja 70 cm leveä leikkaus, jonka sisällä oli kaksi isompaa palanutta ja rapautunutta kiveä. Kivien alla oli paksu ja tiivis hiilikerros, jonka ympärillä oli sekoittunutta maata ja hiiltä. Leikkaus näkyi vain kaivannon itäprofiilissa. Leikkauksen vieressä oli maanpinnalla rakennuksen kiviperustus ja on mahdollista, että leikkauskin liittyy tähän rakennukseen.

Kuva 3. Leikkaus kaivannossa 7. Lännestä. Kuva Piritta Häkälä. DIGMAV2018008:5

5. Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet

Padasjoen Autoisten kylässä tehdyn maakaapeloinnin arkeologisessa valvonnassa havaitut ilmiöt ja rakenteet eivät juuri tuoneet uutta tietoa kylän historiasta. Selkeitä rakennuksen jäännöksiä ei löytynyt ja havaitut ilmiöt jäivät ajoituksiltaan ja funktioiltaan epämääräisiksi. Suurin osa kaivannoista oli täysin löydöttömiä ja maaperältään luontaisia tai modernin muokkauksen tulosta.

Valvonnan tulosten perusteella kylätontin rajausta voidaan pienentää ja mahdollisesti harkita suojeleusajan muuttamista mahdollisesta muinaisjäännöksestä muuksi kulttuuriperintökohteeksi. Ehdotus rajaukseksi on esitetty kartassa 1.

Lähdeluettelo

Painamattomat lähteet

Tikkala, Esko; Taipale, Päivi & Sorvali, Eetu 2012. Päijät-Hämeen maakuntakaava. Historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi. Lahden kaupunginmuseo.

Kartat

Padasjoki (2134 06 la.* -/- -), pitäjänkartta. Digitaaliarkisto, luettu 21.8.2018

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=6178075>

Colleen, Anders 1751. Pitäjänkartta. Luettu 21.8.2108.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/23742/Lantmat.lev.%201850%20nr%20152%20Padasjoki%20Auttoinen.JPG?sequence=2&isAllowed=y>

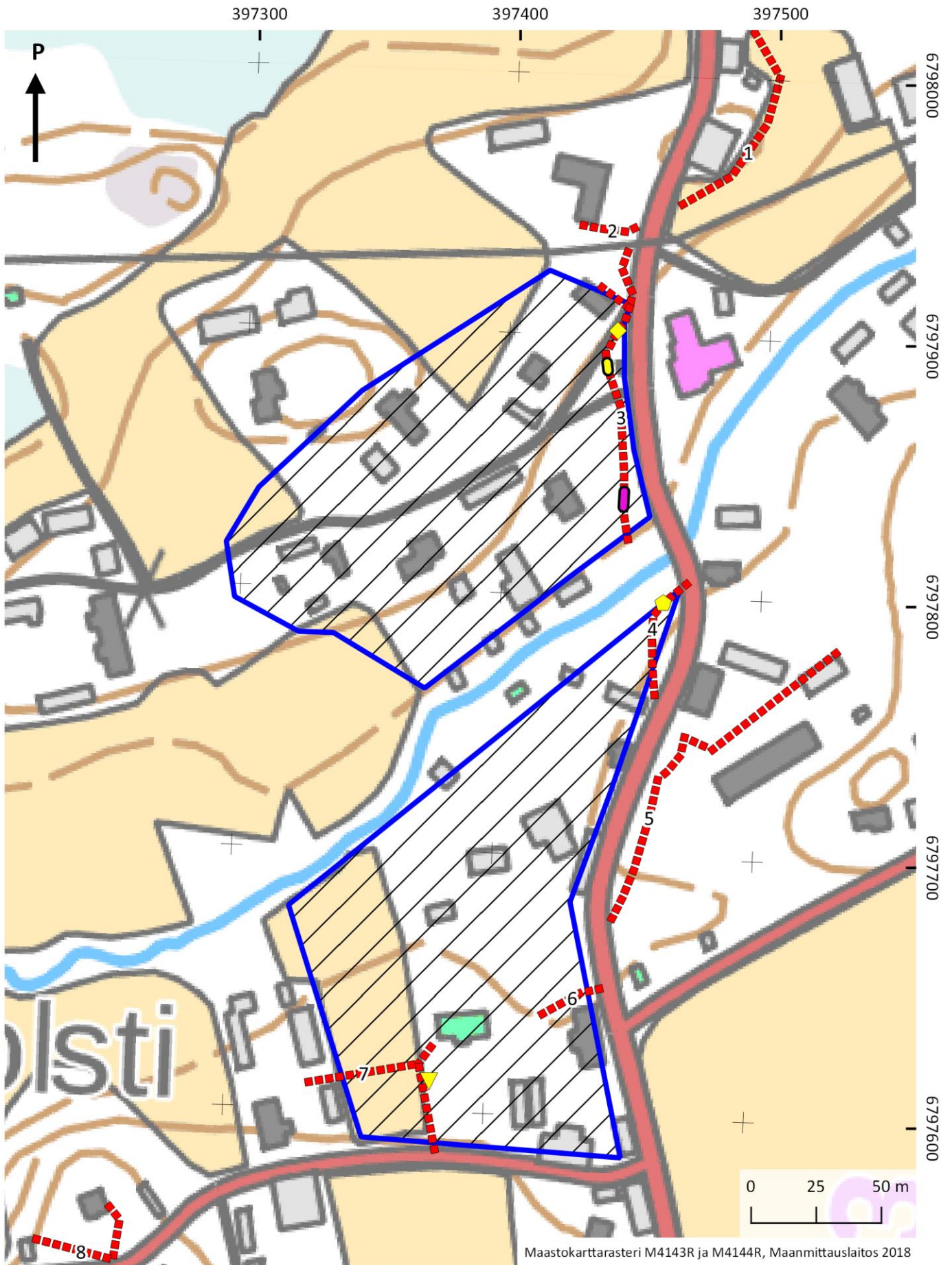
Luettelo digitaalikuvista

Alkuperäisiä kuvia säilytetään Lahden kaupunginmuseon kuva-arkistossa.

DIGMAV2018008:

- 1 Ilmiö 1 kaivannon 3 pohjoispäässä. Ilmiö on kuvassa olevan sähköjohdon kohdalla. Koillisesta. Kuva: Eetu Sorvali. 13.7.2018.
- 2 Ilmiö 1 kaivannon 3 luoteisprofiilissa. Tumma kerros sekoittuneen hiekkakerroksen alla. Kaakosta. Kuva Eetu Sorvali. 13.7.2018.
- 3 Ilmiö 3. Maakerrokset kaivannossa 3. Koillisesta. Kuva: Jussi-Pekka Hiltunen. 13.7.2018.
- 4 Yleiskuva Auttoisten kylän pohjoisosasta. Kaivanto 1 sijaitsee kuvan keskellä olevan keltaisen talon oikealla puolella. Koillisesta. Kuva: Eetu Sorvali. 17.7.2018.
- 5 Leikkaus ja hiilensekainen täyttö kaivannossa 7. Lännestä. Kuva: Piritta Häkälä. 7.8.2018.
- 6 Leikkaus ja hiilensekainen täyttö kaivannossa 7, vieressä kiviperustus. Luoteesta. Kuva: Piritta Häkälä. 7.8.2018.

Kartta 1. Valvotut kaivannot ja havainnot.

◆ Ilmiö 1	▬ Ilmiö 2	▭ Ehdotus aluerajaukseksi
◆ Kivirakenne	▬ Ilmiö 3	
▼ Leikkaus	▬ Valvotut kaivannot (1-8)	